

Kryt en Kordaat.

Pieter Greeff. 2010. Pretoria: Protea Boekhuis. 277 pp. ISBN: 978-1-86919-336-2.

Kryt en Kordaat, die verhaal van die avonture en lewenslange vriendskap van die titelkarakters, is die debuutroman van Pieter Greeff. Op tagtigjarige ouderdom keer Greeff, ook bekend as Kryt, terug na sy jeug om die memoires van sy Kalahari-lewe saam met sy beste vriend Kordaat, op te teken in 'n roman wat die intense ervaringe van twee seuns se lewens beeldend vasvang.

Kryt, so genoem vanweë sy ligte vel, blonde hare en blou oë (13), se “alleenkindbestaan” (11) saam met sy ouers op hul plaas, Halt, in die Kalahari, kom tot 'n einde die dag toe hy die Boesman N!xau en sy seun Kordaat, ontmoet. Kordaat is die naam wat Kryt aan die seun gegee het toe hy hom vir die eerste keer sien en opsom as “vierkantig, kordaat en regop” (26). Die gevoel van eenzaamheid teenoor kameraadskap dien as een van die temas in die roman en word veral deur die emosies van Kryt uitgebeeld.

Die verhaal skets beide die lewe en wêreld van Kryt as wit seun en Kordaat as Boesman sonder om rassekwessies op 'n weerklinkende of geforseerde wyse oor te dra. Die skrywer slaag intendeel daarin om die perspektiewe wat rondom die twee wêreld gevorm word, gefokus te hou op die twee seuns sodat wanneer die seuns saam op hul avonture gaan en saam grootword, daar 'n nuwe wêreld van intense vriendskap, gedeelde herinneringe en avontuur oopgaan. Met fokus op die ekspedisies waarop Kryt en Kordaat gaan en hul ontdekking van die veld en die lewe, word die leser onder andere saamgeneem op ongelooflike jagtogtewaar die seuns moet leer om te oorleef binne die dikwels dreigende natuur. Hieruit volg 'n verdere tema, naamlik die intense bewustheid van die mens se plek in die natuur, hoe daar met die natuur gewerk moet word, sowel as die wreedheid en ge-

nade daarvan. Hierdie tematiek word kleurvol met Boesmanvertellings aangevul.

Soos wat die seuns ouer word, val die klem ook al meer op die hantering van konflik wat tussen hulle ontstaan en hul eiekomplekse emosies. Die skrywer slaag daarin om getrou die emosionele ontwikkeling van die seuns te volg in onder andere die manier waarop die verteller die storie aanbied, dialoë tussen die karakters en deur kwessies soos die liefde aan te raak.

Die verhaal word vanuit die perspektief van die eerste persoonverteller, Kryt, aangebied. Perspektiefbreek kom egter veral in die eerste helfte van die boek voor en verklap die ware perspektief waaruit daar geskryf word – die perspektief van die ouer ekverteller se intense herinneringe. Soos die karakters ouer word, kom dit al minder voor, maar bly die sentimentele stem van die skrywer wat inmeng met die vertellerstem tog soms steurend.

Die skrywer se aanwending van kleurvolle taalgebruik en treffende beelde bied aan die leser beide 'n boeiende en insiggewende leeservaring, sowel as een wat by tye die ritme breek wanneer woorde wat konteks- of tydgebonde is uitspring. Die skrywer maak in sulke gevalle wel slim gebruik van omskrywings en voetnote om die leser te begelei. Tyd en ruimte word veral treffend uitgebeeld deur die gebruik van tyd-spesifieke woorde en beeldende omskrywings van die verteller se omgewing, om sodoende die leser deel te maak van die milieu waarin die storie afspeel. Met verloop van die verhaal word die woordeskat ook dienoreenkomstig aangepas sodat die leser geneem word van 'n era waarin daar gepraat word van “twee dae se ry met 'n vierperdewaentjie” (8) tot 'n era waar 'n 4x4 jou sal bring waar jy wil wees (257). Een van die nadele van hierdie benadering tot die skep van tyd en ruimte, is dat daar nie altyd helderheid oor tydspronge is nie en die leser betreklik laat uitvind wat

die ouderdomme van Kryt en Kordaat is.

Oor die algemeen het die skrywer daarin geslaag om sy verhaal boeiend neer te pen met periodes waar die spanning optel om die intensiteit van die avonture waarin Kryt en Kordaat hulself bevind te beklemtoon. Hierdie verhoogde spanningslyn en intensiteit van die gebeure het die gevolg dat die grafiese beelde en emosionele omskrywings daarvan, die leser meesleur en tref op 'n vlak wat my by tye selfs ontnugter en verbaas het. Hoewel die roman oor die lewe en avonture van twee seuns handel, kan dit nie geklassifiseer word as 'n jeugboek nie. *Kryt en Kordaat* is eerder 'n plaasroman, avontuurverhaal en memoires van die skrywer se lewe wat grense deurbreek en vars perspektiewe op soms ou kwesies plaas teen 'n agtergrond wat by tye byna die gevoel van ongeloof skep. *Kryt en Kordaat* is 'n roman wat daartoe in staat is om talle lesers oor verskeie ouderdomsgroepe heen te boei, veral as die leser 'n liefde en waardering vir die natuur het.

Mia Stander (née Oosthuizen)

Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria

